

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**
Кафедра загальної екології, радіобіології та безпеки життєдіяльності

ЗАТВЕРДЖЕНО

Факультет агробіологічний

“ _____ ” _____ 2026 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

Безпека праці і життєдіяльності

Галузь знань Н Сільське, лісове, рибне господарство та ветеринарна медицина
Спеціальність Н1 Агроніомія
Освітньо-професійна програма «Агроніомія»
Факультет Агробіологічний
Розробник: Лариса ПІСКУНОВА, канд. с.-г. наук, доцент

Київ – 2026 р.

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра загальної екології, радіобіології та безпеки життєдіяльності

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан агробіологічного факультету

_____ (Володимир ЗАВГОРОДНІЙ)

“ ____ ” _____ 2026 р.

“СХВАЛЕНО”

на засіданні кафедри загальної екології,
радіобіології та безпеки життєдіяльності
Протокол № 9 від « 14 » травня 2026 р.
Завідувач кафедри
_____ Алла КЛЕПКО

РОЗГЛЯНУТО

Гарант ОПІ Агрономія
_____ Володимир МОКРІЄНКО

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

Безпека праці і життєдіяльності

Галузь знань Н Сільське, лісове, рибне господарство та ветеринарна медицина

Спеціальність Н1 Агрономія

Освітньо-професійна програма «Агрономія»

Факультет Агробіологічний

Розробник: Лариса ПІСКУНОВА, канд. с.-г. наук, доцент

Київ – 2026 р.

Опис навчальної дисципліни «Безпека праці і життєдіяльності»

Дисципліна “Безпека праці і життєдіяльності” складається з двох основних частин «Безпека праці» та «Безпека життєдіяльності», які охоплюють теорію і практику захисту людини від небезпечних і шкідливих факторів у всіх сферах людської діяльності, збереження безпеки і здоров'я в середовищі існування. *Безпека праці* - правові норми трудового законодавства, виробнича санітарія та гігієна праці, електробезпека. *Безпека життєдіяльності* забезпечує загальну грамотність в галузі безпеки: ідентифікація (розпізнавання) небезпек, профілактику ідентифікованих небезпек відповідно до згаданої концепції залишкового ризику та дії в умовах надзвичайних ситуацій, надання домедичної допомоги потерпілим у разі нещасних випадків. Розв'язання зазначених завдань у системі підготовки майбутніх фахівців спрямовано на формування активної позиції з питань забезпечення безпеки та відповідальності за особисту і колективну безпеку в швидкозмінних умовах сучасного суспільства.

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	
Освітній ступінь	<i>бакалавр</i>
Спеціальність	<i>НІ Агрономія</i>
Освітня програма	<i>Агрономія</i>
Характеристика навчальної дисципліни	
Вид	<i>обов'язкова</i>
Загальна кількість годин	<i>45 - Безпека життєдіяльності 45 - Охорона праці</i>
Кількість кредитів ECTS	<i>1,5 - Безпека життєдіяльності</i>
Кількість змістових модулів	<i>2</i>
Курсовий проект (робота)	<i>–</i>
Форма контролю	<i>екзамен</i>

Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти		
	Форма здобуття вищої освіти	
	денна	заочна
Курс	<i>2</i>	<i>3</i>
Семестр	<i>3</i>	<i>5</i>
Лекційні заняття	<i>15 год.</i>	<i>4 год.</i>
Практичні, семінарські заняття	<i>15 год.</i>	<i>4 год.</i>
Лабораторні заняття	<i>–</i>	
Самостійна робота	<i>15 год.</i>	<i>72 год.</i>
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти	<i>2 год.</i>	<i>2 год.</i>

1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Мета – набуття здобувачем вищої освіти компетенцій, знань, умінь і навичок для здійснення професійної діяльності за спеціальністю з урахуванням ризику виникнення техногенних аварій й природних небезпек, які можуть спричинити надзвичайні ситуації та привести до несприятливих наслідків на об'єктах господарювання, а також здатність ефективно керувати безпекою праці, враховуючи пріоритет життя та здоров'я працівників над результатами виробничої діяльності, з урахуванням досягнень науково-технічного прогресу та міжнародного досвіду.

Перелік навчальних дисциплін, які передують вивченню «Безпека праці та життєдіяльності»

Відповідно до типових структурно-логічних схем вищої та фахової передвищої освіти України, її вивчення базується на знаннях, отриманих під час опанування **природничо-наукових, загальноосвітніх та правових дисциплін.**

1. Природничо-наукові та базові дисципліни

- Біологія (або Анатомія та фізіологія людини) — надає знання про будову людського організму, його реакції на подразники.
- Хімія — необхідна для розуміння властивостей токсичних, горючих та вибухонебезпечних речовин, а також хімічних процесів під час пожеж.
- Фізика — закладає розуміння дії електричного струму, електромагнітних полів, шуму, вібрації, радіоактивного випромінювання та механічних чинників на людину.

2. Соціально-гуманітарні та правові дисципліни

- Правознавство (Трудове право) — ознайомлює з основами законодавства України, правами та обов'язками громадян, нормативно-правовими актами, регулюванням робочого часу та відпочинку.
- Психологія (Соціологія) — допомагає вивчити «людський фактор», психологічні причини виникнення небезпечних ситуацій.

3. Дисципліни довузівської чи базової підготовки

- Основи здоров'я / Основи безпеки життєдіяльності — шкільний або коледжний базовий курс, що закладає первинні навички самозахисту, здорового способу життя та домедичної допомоги.

Набуття компетентностей:

Інтегральна компетентність (ІК): Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми з агрономії, що передбачає застосування теорій та методів відповідної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 8. Навички здійснення безпечної діяльності.

ЗК 10. Здатність працювати у команді.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

СК 9. Здатність управляти комплексними діями або проектами відповідальність за прийняття рішень у конкретних виробничих умовах.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 4. Порівнювати та оцінювати сучасні науково-технічні досягнення у галузі агрономії;

ПРН 16. Організовувати результативні і безпечні умови роботи

2. Програма та структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							Заочна форма						
	ти-жні	усьо-го	у тому числі					усього	у тому числі					
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Змістовний модуль 1. <i>Принципи забезпечення безпеки життєдіяльності</i>														
Тема 1. Категорійно-понятійний апарат з БЖД, таксономія небезпек	1	3	1				1	2						4
Тема 2. Статистична оцінка небезпечних і шкідливих чинників для життя людини		4		2			1	4		2				4
Тема 3. Природні загрози та характер їхніх проявів і дії на людей.	2	6	2	2			1	2						4
Тема 4. Людина - відкрита біоенергетична та духовно-інформаційна система	3	6	2				1	4	2					2
Тема 5. Типові моделі реакцій людей у випадку екстремальних ситуацій		4		2			1	2						2
Тема 6. Техногенні небезпеки та їхні наслідки.	4	8	2	2			1	4		2				3
Разом за змістовим модулем 1		31	7	8			6	25	2	4				19
Змістовий модуль 2. <i>Організаційно-функціональна структура та методологія безпеки</i>														
Тема 7. Соціально-політичні небезпеки, їхні види та характеристики.	5	5	1	2			2	3						6
Тема 8. Застосування ризик орієнтованого підходу для побудови імовірнісних структурно-логічних моделей виникнення та розвитку НС.		6	2				2	3						8
Тема 9. Менеджмент безпеки. Правове забезпечення та організаційно-функціональна структура захисту населення	7	6	2	2			2	3						6
Тема 10. Реалізація положень Кодексу цивільного захисту України"	8	5	2	1			3	3						6
Разом за змістовим модулем 2		29	8	7			9	26						26
Усього годин		45	15	15			15	45						30

3. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Категорійно-понятійний апарат з БЖД, таксономія небезпек	2
2	Природні загрози та характер їхніх проявів і дії на людей	2
3	Людина - відкрита біоенергетична та духовно-інформаційна система	2
4	Техногенні небезпеки та їхні наслідки	2
5	Соціально-політичні небезпеки, їхні види та характеристики. Поведінкові реакції населення у НС	2
6	Застосування ризик орієнтованого підходу для побудови імовірнісних структурно-логічних моделей виникнення та розвитку НС	2
7	Менеджмент безпеки. Правове забезпечення та організаційно-функціональна структура захисту населення та територій у надзвичайній ситуації	2
8	Реалізація положень Кодексу цивільного захисту України	1
	Разом	15

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Статистична оцінка небезпечних і шкідливих чинників для життя людини	2
2	Визначення біологічного віку	
3	Інфекційні захворювання. Імунітет. Правила поведінки населення при проведенні ізоляційно-обмежувальних заходів.	2
4	Визначення психофізіологічних властивостей людини та вплив їх на безпеку.	2
5	Аналіз небезпеки під час роботи зі шкідливими та вибухопожежо-небезпечними речовинами.	2
6	Розрахунок мікроклімату закритих приміщень	1
7	Біоритми та їх роль у збереженні здоров'я людини	2
8	Порядок дій при виникненні надзвичайних ситуацій	2
	Разом	15

5. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Статистична оцінка небезпечних і шкідливих чинників для <u>життя</u> людини	1
2	Інфекційні захворювання	1
3	Визначення основних психофізіологічних властивостей людини та їх вплив на безпеку	1
4	Аналіз небезпеки хронічного <u>отруєння</u> ртуттю	1
5	Поведінкові реакції населення у НС"	1
6	Порядок дій при виникненні надзвичайних ситуацій	1
7	Отруєння агрохімікатами. Класифікація і симптоми	2
8	Пестициди та їх класифікація	2
9	Токсикологічна характеристика окремих хімічних груп пестицидів: хлорорганічні пестициди, фосфорорганічні пестициди, ртутьорганічні пестициди, синтетичні піретроїди	1
10	Алгоритми надання першої домедичної допомоги на виробництві	3

	та в побуті: перша домедична допомога при електротравмах і травмах від ударів блискавки; перша домедична допомога при отруєнні; перша домедична допомога при утопленні; перша домедична допомога при інфаркті міокарду; перша домедична допомога при інсульті; перша домедична допомога при судомах	
11	Алгоритми надання першої домедичної допомоги при отруєнні пестицидами	1
	Разом	15

6. Методи та засоби діагностики результатів навчання:

- усне або письмове опитування;
- тестування (за темами, модульне, підсумкове);
- співбесіда;
- захист практичних, самостійних робіт;
- екзамен.

7. Методи навчання:

- метод проблемного навчання (лекція, дискусія, співбесіда);
- метод практико-орієнтованого навчання (практичні заняття);
- наочний метод (метод ілюстрацій, метод демонстрацій);
- метод навчальних дискусій;
- робота з навчально-методичною літературою (конспектування, анотування, рецензування);
- відеометод (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані);
- самостійна робота (виконання завдань);
- індивідуальна науково-дослідна робота здобувачів вищої освіти.

8. Оцінювання результатів навчання:

- екзамен;
- усне або письмове опитування;
- модульне тестування;
- тестування за темами;
- захист практичних робіт;
- захист самостійних робіт;
- презентації та виступи на наукових заходах.

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національну оцінку згідно чинного «Положення про екзамену та заліки у НУБіП України».

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 1 "Принципи забезпечення безпеки життєдіяльності"		
П.1 Тема. Кількісна і якісна оцінка небезпеки. <i>Практичне заняття №.1.</i> Статистична оцінка небезпечних і шкідливих чинників для життя людини <i>Виконання практичної роботи №1 в</i>	<u>Знати</u> основні поняття та терміни дисципліни. <u>Вміти</u> ідентифікувати небезпеки. <u>Розрізняти</u> НС і обсяги заподіяних або очікуваних збитків.	

Ельорні.	Оцінювати рівні небезпек за допомогою структурно-логічних моделей.	5
П.2.Визначення рівня метеочутливості людини Виконання практичної роботи №2 «Визначення біологічного віку» в Ельорні.	1. Визначати рівень патогенності погоди, оцінити комплексний вплив погодно-метеорологічних факторів на організм людини.	5
П.3. Практичне заняття №3 Інфекційні захворювання. Імунітет. Виконання практичної роботи №3 в Ельорні.	Класифікувати небезпеки біологічного походження. Розрізняти патогенні мікроорганізми, пандемії, епідемії, масові отруєння людей.	10
П.4. Практичне заняття №4 Визначення психофізіологічних властивостей людини та вплив їх на безпеку.	Знати основні методи визначення психофізіологічних властивостей людини.	5
Виконання самостійної роботи №1 в Ельорні	Вміти Спів-ставляти фактичні добові енерговитрати організму з надходженням енергії на підставі фактичного раціону харчування.	15
Модульний тест	На основі матеріалу тем 1-4	60
Всього за модуль 1		100
Модуль 2 "Організаційно-функціональна структура та методологія безпеки"		
П.5. Тема. Пожежна безпека. Практичне заняття №5. Аналіз небезпеки під час роботи зі шкідливими та вибухопожежо-небезпечними речовинами. Виконання практичної роботи № 5 в Ельорні	Розрізняти класифікацію, номенклатуру і одиниці виміру вражаючих факторів хімічної дії джерел техногенних небезпек.	10
П.6. Тема. Техногенні небезпеки та їхні наслідки. Практичне заняття №№6. Розрахунок мікроклімату закритих приміщень Виконання практичної роботи №6 в Ельорні.	Знати, на скільки градусів може підвищитися температура у приміщенні об'ємом V, у якому N людей виконують роботу із невеликим фізичним навантаженням.	10
П.7. Тема. Біологічні ритми і здоров'я Практичне заняття №7. Біоритми та їх роль у збереженні здоров'я людини Виконання практичної роботи №7 в Ельорні.	Навчитися визначати хронотип людини	10
Тема. Надзвичайні ситуації природного характеру Практичне заняття №8. Порядок дій при виникненні надзвичайних ситуацій Виконання практичної роботи №8 в Ельорні.	Скласти порядок дій при виникненні різних надзвичайних ситуацій.	10
Виконання самостійної роботи №1 в Ельорні	Вміти проводити розслідування нещасних випадків невиробничого характеру.	10
Модульний тест 2	На основі матеріалу тем 5-8	50
Всього за модуль 2		100
Навчальна робота, $(M1 + M2)/2 * 0,7$		70
Додаткові бали (відповіді на контрольні/додаткові питання, зарахування результатів неформальної освіти, інша навчальна робота за темами курсу)		30
Екзамен		30
Всього за курс		100

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, тимчасова непрацездатність)
Політика щодо академічної доброчесності	Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних пристроїв). Письмові роботи повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу
Політика щодо відвідування	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, тимчасова непрацездатність, міжнародне стажування тощо) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканатом)

9. Навчально-методичне забезпечення:

- електронний навчальний курс навчальної дисципліни:
<https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=455>;
- конспекти лекцій та їх презентації (в електронному вигляді);
- посилання на цифрові освітні ресурси;
- підручники, навчальні посібники, практикуми;
- методичні матеріали щодо вивчення навчальної дисципліни;
- відеоматеріали до лекційних занять;
- нормативні документи.

10. Рекомендовані джерела інформації

Підручники і навчальні посібники:

1. Білько Т.О. Домедична допомога на підприємстві: Методичні вказівки щодо проведення ділової гри. Київ, 2020. 18 с.
2. Войналович О.В. Методи планування витрат на охорону праці: Методичні вказівки щодо виконання практичної роботи. Київ, 2019. 18 с.
3. Запорожець О.І, Халмурадов Б.Д. та ін. Безпека життєдіяльності: Підручник. Київ: «Центр учбової літератури», 2013. 448 с.
- Коритко З. І. Фізіологічна характеристика станів організму : Посібник. Львів, 2019. 119 с.
4. Л.Е. Піскунова, А.М. Кудрявицька, Т.О. Зубок Безпека життєдіяльності та охорона праці: / Навчальний посібник для практичного вивчення дисципліни для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 242 "Туризм і рекреація " Л.Е. Піскунова, А.М. Кудрявицька, Т.О.Зубок. Київ: ЦП «Компринт», 2024. 384с.
5. Піскунова Л.Е. Методичні рекомендації для вивчення та проведення практичних робіт з дисципліни Безпека праці та життєдіяльності для студентів,

що навчаються за спеціальністю «D2 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» та освітньо-професійною програмою «Фінанси і кредит». Київ, 2025. 101 с.

6. Перша допомога при гострих патологічних та екстремальних станах. Реаніматологія : лекція. Львів, 2019. 13 с.

7. L.Piskunova; O. Yeremenko; T. Zubok; H.Serbeniuk; Z. Korzh. Scientific and methodological aspects of solid biofuel production 15(1) 2024. 3. processes in compliance with labour protection and environmental safety measures *Polityka Energetyczna*. EPJ – 2022. <https://min-pan.krakow.pl/publikacje> (Scopus);

8. Larysa Piskunova; Tetiana Zubok; Alla Klepko; Kateryna Karabach; Alina Kudryavytska. Agrolandscapes and their role in ensuring environmental security. *Scientific horizons Journal homepage*: <https://sciencehorizon.com.ua> Scientific Horizons, 27(11), 105-117. DOI:10.48077/scihor11.2024.105 (Scopus).

9. L.E. Piskunova; S. H. Kachmarchyk Features of professional and emotional burnout of academic staff due to the war condition in Ukraine. "Гуманітарні студії: педагогіка, психологія, філософія" №15 (1). 2024 року. DOI: 10.31548/hspedagog15(1).2024.159-171 УДС: 159.91.6138. 378.17 - <https://humstudios-com-ua.translate.google.com/en/journals/tom-15-1-2024>

10. Л.Е. Піскунова Л.Е., Сербенюк Г.А., Голіченко Н.Б. Вивчення рівня акустичного забруднення та його впливу на життя людини. [https://doi.org/10.31548/biologiya15\(1\).2024.006](https://doi.org/10.31548/biologiya15(1).2024.006) Отримано з Vol. 15, № 1, 2024 Сторінки 73-83

11. Л.Е. Піскунова. Правові аспекти проходження медоглядів працівниками транспортної галузі. Л.Е. Піскунова, Т.О. Зубок, *Machinery & Energetics. Journal of Rural Production Research*. Kyiv. Ukraine. 2021, Vol. 11, ISSN 2663-1334 (print), ISSN 2663-1342 (online), www.journals.nubip.edu.ua/index.php/Tekhnica.

12. Л.Е. Піскунова, Т.О. Зубок. Актуальність, проблеми та суперечності різних форм дистанційного навчання *Machinery & Energetics. Journal of Rural Production Research*. Kyiv. Ukraine. 2020, Vol. 11, No 2, 81-86 ISSN 2663-1334 (print), ISSN 2663-1342 (online), www.journals.nubip.edu.ua/index.php/

13. Voinalovych O.V. Occupational safety and health: study guide. K.: National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, 2023. 221 p.

14. Khmelovskyi V.S., Bratishko V.V., Marchyshina Ye.I. Occupational safety and health in industry: study guide. K.: National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine. 2023. 454 p.

15. Войналович О.В., Марчишина Є.І. Охорона праці в галузі (працезахоронні ділові ігри): навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2021. 204 с.

16. Білько Т.О., Марчишина Є.І. «Occupational and life safety (Безпека праці і життєдіяльності)». К. Центр учбової літератури. 2021. 428 с.

17 Хмельовський В.С., Марчишина Є.І., Білько Т.О., Мотрич М.М., Скібчик В.І. Охорона праці. К. Центр учбової літератури. 2021. 594 с.

18. Войналович О.В., Марчишина Є.І. Охорона праці в галузі (працезахоронні ділові ігри). К. Центр учбової літератури. 2021. 204 с.

19. Мелех Л.В. Безпека життєдіяльності та охорона праці: навч. посібник. Львів: Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2022. 219 с.

20. Грибан В.Г., Фоменко А.Є., Казначеев Д.Г. Безпека життєдіяльності та охорона праці: підручник. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2022. 219 с.
21. Кікінчук В. В., Книженко С. О., Савчук Т. І. та ін. Домедична підготовка: навч. посіб. Харків: Харків. нац. ун-т внутр. справ., 2021. 176 с.
22. Горностаї О., Станіславчук О. Виробнича санітарія, фізіологія та гігієна праці. Львів: Львівський державний університет безпеки життєдіяльності, 2021. 148 с.
23. Піскунова Л.Е. Бондарь В.І., Зубок Т.О. Безпека праці та життєдіяльності: Підручник. Київ, 2022. 396с.
24. Піскунова Л.Е. Методичні рекомендації для вивчення та проведення практичних робіт з дисципліни Безпека праці та життєдіяльності для студентів, що навчаються за спеціальністю «D1 Облік і оподаткування» та освітньою програмою «Бізнес-аналіз і облік». Київ, 2025. 101 с.
25. L. Piskunova, T. Zubok, I. Pryimachenko Training manual for the discipline "Safety of work and Life" for students majoring in 291 "International Relations, Public Communications and Regional Studies". «КОМПРИНТ», 2023. 237 p.